

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ФАКТОРІВ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА ЖИТТЄСТІЙКОСТІ У КУРСАНТІВ–МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Клименко І.В. Взаємозв'язки факторів прийняття рішень та життєстійкості у курсантів-майбутніх правоохоронців. Виявлено особливості взаємозв'язків таких факторів прийняття рішень як «Пильність», «Гіперпильність», «Уникнення», «Прокрастинація» та життєстійкості у курсантів-майбутніх правоохоронців. Встановлено відмінності у структурі виявлених взаємозв'язків у курсантів першого та четвертого курсів. Визначено, що взаємозв'язки життєстійкості з факторами прийняття рішень у курсантів першого та четвертого курсів виявляють свою специфіку, що вимагає продовження досліджень у вибраному напрямку з метою подальшої розробки специфікованих програм психологічного супроводження навчання курсантів, спрямованих на оптимізацію життєстійкості у її взаємозв'язках з регуляцією прийняття рішень.

Ключові слова: гіперпильність, життєстікість, курсанти, пильність, правоохоронці, прокрастинація, уникнення, фактори прийняття рішень.

Клименко И.В. Взаимосвязи факторов принятия решений и жизнестойкости у курсантов-будущих правоохранителей. Выявлены особенности взаимосвязей таких факторов принятия решений как «Бдительность», «Гипербдительность», «Избегание», «Прокрастинация» и жизнестойкости у курсантов-будущих правоохранителей. Установлены различия в структуре выявленных взаимосвязей у курсантов первого и четвертого курсов. Определено, что взаимосвязи жизнестойкости с факторами принятия решений у курсантов первого и четвертого курсов проявляют свою специфику, что требует продолжения исследований в выбранном направлении с целью последующей разработки специфицированных программ психологического сопровождения обучения курсантов, направленных на оптимизацию жизнестойкости в ее взаимосвязях с регуляцией принятия решений.

Ключевые слова: бдительность, гипербдительность, жизнестойкость, избегание, курсанты, правоохранители, прокрастинация, факторы принятия решений.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Незважаючи на те, що психологічні аспекти професійного становлення суб'єктів правоохоронної діяльності є поширеним предметом уваги багатьох науковців, а у наявних дослідженнях надано результати вивчення численних психологічних характеристик курсантів – майбутніх правоохоронців, проблема формування особистості працівника поліції саме в контексті професійної освіти набуває сьогодні особливої актуальності. Реформування правоохоронної системи висуває нові вимоги не тільки до особистості поліцейського, але й до освітніх умов, в яких така особистість формується. Зміст та технології нової поліцейської освіти мають бути спрямовані на створення таких психологічних характеристик особистості майбутніх професіоналів,

які забезпечать формування професійної компетентності та актуалізацію особистісно-професійних ресурсів правоохоронців.

Як зауважує С.І. Яковенко, розробляючи теорію прийняття рішень в складних, змінюваних, невизначених і небезпечних ситуаціях, психологи значну увагу надали співвідношенню ситуативних та особистісних факторів. Серед останніх важливе значення мають наступні: рівень особистісної тривоги і рівень домагань, співвідношення мотивації досягнення успіху і уникнення поразок, інтернальність – екстернальність, агресивність і схильність до ризику, продуктивність і гнучкість мислення. Прикладні питання діагностики та корекції цих властивостей особистості розроблені досить, але фактично вони не використовуються при професійно-психологічному відборі майбутніх працівників ОВС та курсантів відомчих ВНЗ, не стають при необхідності предметом цілеспрямованої психологічної корекції [14, с. 4].

Д.В. Слинько підкреслює, що вивчення теорії та практики прийняття рішень, які приймаються органами внутрішніх справ, з використанням різних методів, в тому числі теоретико-правового, порівняльно-правового, соціально-правового, статистичного, може сприяти виявленню тих труднощів та помилок, що виникають на практиці під час прийняття рішень, а також якими об'єктивними та суб'єктивними причинами зумовлені ці труднощі [12, с. 10]. Дослідник виділяє основні професійні якості посадової особи органів внутрішніх справ, які впливають на прийняття нею рішень, а саме: компетентність, комунікабельність, вольові якості, організаторські здібності, здатність протистояти негативному впливу, творче мислення [12, с. 12]. До суб'єктивних факторів, що впливають на прийняття рішень він відносить не тільки професійні, але й психологічні, особистісні якості якості особи, що приймає рішення [12, с. 9].

Як вказують А. Safi та D. Burell, покращення вміння приймати рішення і навчання критичному мисленню допомагає поліцейським об'єктивно віднестись до власних уподобань і переконань і може призвести до зменшення порушень громадської безпеки [17].

Останні дослідження і публікації, виділення невіршених питань проблеми, якій присвячується стаття. С. Sereni-Massinger та N. Wood зазначають, що освіта, яка заохочує розв'язання проблем через критичне мислення, змушує тих, хто навчається, робити необхідний пошук, висувати гіпотези, аналізувати та належним чином оцінювати ситуацію без застосування власних переконань і упереджень [18].

На значущість здатності до прийняття рішень у поліцейській діяльності звертають увагу D. Halpern [15] та R.F. Vodde [19]. Застосування в процесі прийняття рішень когнітивних навичок допомагає досягти взаємно бажаного результату як для правоохоронця, так і для суспільства. Критичне мислення необхідне для будь-якого професіонала тому, що воно дає покращені результати не лише для індивіда з критичним мисленням, а й для тих, кому служить цей професіонал.

Разом з цим, Р. McDermott та D Hulse. звертають увагу на те, що традиційне навчання в академії не сприяє розвитку навичок вирішення проблем. Замість цього, пишуть автори, пропонується такий підхід до навчання та освіти, при якому інструктор надає навчальний матеріал, після чого здійснюється оцінювання. Але ж на

поліцейських покладається обов'язок підтримувати соціальний порядок і будувати суспільні стосунки. А нові поліцейські, які починають виконувати свої професійні обов'язки в американському суспільстві, позбавлені навичок вирішення проблем [16].

Прийняття рішень в професійному відношенні, за думкою А.Б. Петровського, є особливим видом людської діяльності, який полягає в обґрунтованому виборі найкращого в деякому сенсі варіанту або кількох кращих варіантів з наявних можливих [10, с. 6]. Без перебільшення можна сказати, що необхідність обґрунтування вибору присутній у всіх сферах людської діяльності. У ситуаціях прийняття складних рішень завжди існує брак інформації [10, с. 8]. Будь-які ситуації, що вимагають прийняття рішення, містять, як правило, велика кількість невизначених факторів, які впливають як на формальну постановку задачі, так і на засоби її рішення [10, с. 9].

О.Ю. Мандрикова зазначає, що одним з тих факторів, котрі допомагають людині в ході прийняття рішень виробити свій індивідуальний життєвий стиль, а не стиль, обумовлений вимогами природи або соціуму, є життєстійкість [6, с. 12].

Прикладний аспект життєстійкості обумовлений тією роллю, яку ця особистісна змінна відіграє в успішному протистоянні особистості стресовим ситуаціям, насамперед, у професійній діяльності [8].

Те, що життєстійкість впливає не тільки на процес здійснення вибору, а й на результат, дозволяє включити життєстійкість в один з домінуючих чинників особистісного потенціалу, який свідчить про складну і зрілої формі саморегуляції людини [9, с. 25–26].

У зв'язку з готовністю керувати ситуаціями підвищеної складності (в тому числі і невизначеними) життєстійкість вивчає М.В. Логінова. З позиції М.В. Логінової, життєстійкість – це система переконань особистості, що сприяє розвитку готовності суб'єкта зацікавлено брати участь в ситуаціях підвищеної для нього складності, контролювати їх, керувати ними, вміти сприймати навіть негативні події як досвід і успішно справлятися з ними [4, с. 4]. Авторка підкреслює, що «правильне рішення життєвої проблеми, що відкриває нові життєві перспективи, яка затверджує цінності особистості, підвищує у неї рівень самоповаги, впевненість в своїх силах, зміцнює принципи життя. Вчинок відкриває самому суб'єкту його досі приховані душевні і духовні потенціали і тим самим вносить зміни в його самосвідомість, образ Я» [5, с. 97-98].

На взаємозв'язки життєстійкості і чинників прийняття рішень вказують також результати дослідження Т.В. Рябової і М.Н. Шевцова, котрі в процесі створення шкали оцінки особливостей системного прийняття рішення, виявили, що показники інформаційного та емоційно-вольової блоків тесту ШООСПР корелюють з показниками «контроль» тесту життєстійкості С. Мадді. Тобто, чим більше суб'єкт впевнений у власних знаннях і досвіді в процесі прийняття рішення, тим вищою є його здатність самостійно вибирати власну діяльність, свій шлях; чим вищою є відповідальність, мобілізованість до дії, впевненість у правильності рішень, тим вищою стає переконаність людини в тому, що боротьба може вплинути на результат того, що відбувається. Також показники інформаційного блоку тесту ШООСПР взаємопов'язані з показниками шкали «прийняття ризику». Отже, чим вищою є

здатність суб'єкта враховувати свій минулий досвід, спиратися на імпліцитні знання, тим вищою є його переконаність у тому, що все те, що з ним трапляється, сприяє його розвитку за рахунок знань, які отримані з досвіду, тим вищою стає здатність розглядати життя як спосіб набуття досвіду, активно засвоювати знання з досвіду і згодом їх використовувати. З інтегральним показником життєстійкості того ж тесту корелюють також показники когнітивного і емоційно-вольової блоків тесту ШООСПР. Таким чином, чим більше розвиненими стають здатності суб'єкта всебічно аналізувати варіанти рішень і передбачати результати прийнятих рішень, тим меншим є внутрішнє напруження в стресових ситуаціях, які сприймаються як менш значущі; чим більше розвинені вольові якості суб'єкта (відповідальність, рішучість, упевненість в прийнятих рішеннях і ін.), тим більшою мірою компоненти життєстійкості (залученість, контроль, прийняття ризику) можуть перешкоджати виникненню внутрішньої напруги в стресових ситуаціях за рахунок стійкого подолання стресів і сприйняття їх як менш значущих [11].

Важливою в дослідному і практичному плані, констатує Л.М. Молчанова, є проблема життєстійкості як фактора психічної стійкості представників екстремальних професій, виходячи з того, що діяльність цих фахівців протікає в особливих умовах, які характеризуються постійним впливом різних стресогенних факторів: підвищеної відповідальності за життя інших людей, неординарністю, непередбачуваністю незавершених психотравматичні ситуацій і необхідністю швидкого прийняття рішень [7].

Актуальним, як підкреслює О.Р. Куашева, є вивчення життєстійкості в тих сферах діяльності (силові структури), які при суворій регламентації службової діяльності в сучасних умовах об'єктивно вимагають самостійності прийняття рішень в повсякденних, а тим більше в екстремальних ситуаціях, не завжди заохочуючи подібні ініціативи особистості (як спочатку, так і *post factum*, особливо в разі неоднозначності отриманого результату) [3].

Отже, вищезазначене підтверджує важливість вивчення взаємозв'язків життєстійкості та факторів прийняття рішень у правоохоронців, виходячи як із значущості означеної проблеми, так із неоднозначності таких взаємозв'язків, на яку вказують І.О. Конопак та М.Ю. Кузьмін, котрі виявили, що у ситуації високої невизначеності, коли досліджуваним невідомі навіть ймовірності того чи іншого результату, висока вираженість якості життєстійкості може перешкоджати успішному вирішенню завдання [1].

Формулювання цілей і постановка завдань статті. Метою нашого дослідження було встановлення взаємозв'язків факторів прийняття рішень та життєстійкості у курсантів-майбутніх правоохоронців першого та четвертого курсів. Емпіричною базою виступив Харківський національний університет внутрішніх справ.

Виклад методики і результатів досліджень. Для досягнення означеної мети були використані тест життєстійкості опитувальник *Hardiness Survey* (С. Мадді) в адаптації Д.О. Леонтьєва і О.І. Рассказової та Мельбурнський опитувальник прийняття рішень (*Melbourne decision making questionnaire*, сокр. *MDMQ*), який уявляє собою особистісний опитувальник, спрямований на діагностику індивідуального стилю

прийняття рішень та є результатом апробації Т.В. Корніловою більш загального опитувальника Фліндерса (Flinders' Decision Making Questionnaire, DMQ).

Для математико-статистичної обробки результатів було використано коефіцієнт рангової кореляції Спірмена.

Під прийняттям рішень розуміється процес раціонального та ірраціонального вибору альтернатив, що має на меті досягнення усвідомлюваного результату. Іноді основою прийняття рішень є власні суб'єктивні судження, трактування ввідних даних, інформації [13].

Діагностика факторів прийняття рішень дозволяє виявити чотири властивості, які трактуються як продуктивний (пильність) та непродуктивний копінги (уникнення, прокрастинація і надпильність) у ситуації прийняття рішень. Пильність, що виступає основною стильовою характеристикою людини, пов'язана з когнітивною складністю, потребою в пізнанні й толерантністю до невизначеності.

Психологічні дослідження прийняття рішень (ПР) регулюють поведінку людини в умовах невизначеності та включають як аналіз когнітивних складових, так і особистісних аспектів регуляції його виборів, зазначає Т.В. Корнілова. Очевидним виступає поле індивідуально-особистісних властивостей, що опосередковують регуляцію рішень і дій саме в ситуаціях decision making – закритих завдань, що відрізняються від ситуацій вирішення проблем – problem solving – саме невідомістю критеріїв виборів. Також істотною відмінністю виступає труднощі оцінки продуктивності виборів, коли альтернативи у загальному задані, але за людиною залишається самовизначення у його вирішенні. У рамках розвитку нової області – психології невизначеності Т.В. Корніловою була запропонована мультиплікативна модель ПР, яка включила три основні уможливлені «осі» оцінювання рішень людини по проявленям: 1) інтелектуальної орієнтуванні, 2) особистісним властивостям, 3) виразності новоутворень, що характеризують рівень прийняття актуальних рішень, або виборів, з боку вкладів інтелектуально-особистісних зусиль [2].

Результати дослідження взаємозв'язків життєстійкості та факторів прийняття рішень у курсантів першого курсу надано у таблиці 1.

Таблиця 1

**Взаємозв'язки життєстійкості та факторів прийняття рішень
у курсантів I курсу (r)**

Шкали	Залученість	Контроль	Прийняття ризику	Життєстійкість
Пильність	0,255	0,350	0,270	0,312
Уникнення	- 0,605*	- 0,742*	- 0,592*	- 0,722*
Прокрастинація	- 0,585*	- 0,541*	- 0,517*	- 0,598*
Гіперпильність	- 0,545*	- 0,658*	- 0,502*	- 0,635*

Примітка: * рівень значимості $p \leq 0,04$

У групі курсантів, які навчаються на першому курсі, було виявлено значущі зворотні кореляції між шкалою «Уникнення» і шкалами «Залученість» ($r = - 0,605$; $p = 0,04$); «Контроль» ($r = - 0,742$; $p = 0,04$); «Прийняття ризику» ($r = - 0,592$; $p = 0,04$); «Життєстійкість» ($r = - 0,722$; $p = 0,04$).

Також, у цій групі встановлені значущі зворотні кореляції між шкалою «Прокрастинація» і шкалами «Залученість» ($r = -0,585$; $p = 0,04$); «Контроль» ($r = -0,541$; $p = 0,04$); «Прийняття ризику»; ($r = 0,517$; $p = 0,04$); «Життєстійкість» ($r = -0,598$; $p = 0,04$).

У курсантів-першокурсників не було визначено жодного значущого кореляційного зв'язку між всіма компонентами життєстійкості та таким продуктивним фактором прийняття рішень як «Пильність».

Крім того, у цих досліджуваних зафіксовані значущі негативні взаємозв'язки між шкалою «Гіперпильність» та шкалами «Залученість» ($r = -0,545$; $p = 0,04$); «Контроль» ($r = -0,658$; $p = 0,04$); «Прийняття ризику» ($r = -0,502$; $p = 0,04$); «Життєстійкість» ($r = -0,635$; $p = 0,04$).

Таким чином, характер виявлених взаємозв'язків дозволяє вважати, що всі компоненти життєстійкості актуалізуються у курсантів першого курсу навчання зі зменшення схильності до використання непродуктивних факторів прийняття рішень, які відбиваються:

- у схильності до відкладання рішень та перекладання відповідальності на інших;
- схильності до відкладання важливих справ та прийняття рішень «на потім»;
- схильності приймати спонтанні рішення, які обіцяють рятування від ситуації.

Результати дослідження взаємозв'язків життєстійкості та факторів прийняття рішень у курсантів четвертого курсу надано у таблиці 2.

Таблиця 2

Взаємозв'язки життєстійкості та факторів прийняття рішень у курсантів IV курсу (r)

Шкали	Залученість	Контроль	Прийняття ризику	Життєстійкість
Пильність	0,047	0,278	0,135	- 0,369
Уникнення	- 0,476*	0,374	- 0,374	- 0,359
Прокрастинація	0,136	- 0,031	0,157	0,016
Гіперпильність	- 0,407*	- 0,495*	- 0,401*	- 0,114

Примітка: * рівень значимості $p \leq 0,04$

У групі курсантів IV курсу виявлено значущі негативні взаємозв'язки між шкалою «Залученість» та шкалами «Уникнення» ($r = -0,476$; $p = 0,04$) та «Гіперпильність» ($r = -0,407$; $p = 0,04$), а також, між шкалою «Гіперпильність» і складовими життєстійкості «Контроль» ($r = -0,495$; $p = 0,04$) та «Прийняття ризику» ($r = -0,401$; $p = 0,04$).

У групі курсантів-четверокурсників не було встановлено жодного значущого кореляційного зв'язку між всіма компонентами життєстійкості та такими факторами прийняття рішень як «Пильність» та «Прокрастинація».

Таким чином, чим більш вираженою є впевненість в отриманні позитивного досвіду, можливості досягнути більшого, тим менш ці досліджувані схильні реалізовувати такий фактор прийняття як уникнення, який не вимагає рішучих дій, а навпаки – віддаляє від конфліктної ситуації і надає змогу відкласти вирішення проблеми.

Крім того, з посиленням надпильності як фактора прийняття рішень, який не включає інтелектуальне орієнтування пошуку виходу з перешкоди, тобто імпульсивне прийняття рішення, що обіцяє можливість уникнення проблеми, а в екстремальних ситуаціях виявляє себе як «паніка» у виборі між альтернативами, у досліджуваних першої групи підсилюється впевненість в тому, що залученість у життєві події надає можливості отримати позитивний досвід; що активні дії дозволяють вплинути на хід подій; а також, схильність до ухвалення ризику та ставлення до життя як засобу набуття досвіду.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Всі компоненти життєстійкості актуалізуються у курсантів першого курсу зі зменшення схильності до використання непродуктивних факторів прийняття рішень. У той же час, такий продуктивний фактор прийняття рішень як «Пильність», котрий обумовлює здатність до уточнення цілей і рішення завдань, розгляд альтернатив, які пов'язані з пошуком інформації, не виявляє взаємозв'язків зі всіма компонентами життєстійкості у цій групі.

У курсантів четвертого курсу із зменшенням схильності до уникнення як фактору прийняття рішень зростає впевненість в отриманні позитивного досвіду, можливості досягнути більшого. На неоднозначність взаємозв'язків життєстійкості та процесів прийняття рішень вказує те, що впевненість в тому, що залученість у життєві події надає можливості отримати позитивний досвід; що активні дії дозволяють вплинути на хід подій; а також, схильність до ухвалення ризику та ставлення до життя як засобу набуття досвіду, збільшуються із актуалізацією такого фактору прийняття рішень як «Надпильність», який не включає інтелектуальне орієнтування щодо пошуку виходу з ситуації перешкоди, обумовлює імпульсивне прийняття рішення, що обіцяє можливість уникнення проблеми, а в екстремальних ситуаціях виявляє себе як «паніка» у виборі між альтернативами. У групі курсантів-четверокурсників всі компоненти життєстійкості виявились відділеними як від непродуктивного фактору «Прокрастинація», так продуктивного фактору прийняття рішень «Пильність».

Таким чином, взаємозв'язки життєстійкості зі факторами прийняття рішень у курсантів першого та четвертого курсів виявляють свою специфіку, що вимагає продовження досліджень у вибраному напрямку з метою подальшої розробки специфікованих програм психологічного супроводження навчання курсантів, спрямованих на оптимізацію життєстійкості у її взаємозв'язках з регуляцією прийняття рішень.

Список використаних джерел

1. Конопак І.А. Связь жизнестойкости и принятия решений в ситуации неопределенности различного рода у студентов и школьников / И.А. Конопак, М.Ю. Кузьмин // Сибирский психологический журнал. – 2014. – №. 54. – С. 174-195.
2. Корнилова Т.В. Мельбурнский опросник принятия решений: русскоязычная адаптация [Электронный ресурс] / Т.В.Корнилова // Психологические исследования. – 2013. – Т.6, № 31. – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n31/883-kornilova31.html>
3. Куашева Е.Р. Жизнестойкость и ценностно-смысловые предпочтения личности: согласованность и противоречия (на материале сотрудников органов внутренних

- дел) / Е.Р. Куашева // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология. – 2011. – №. 3. – С. 173-178.
4. Логинова М.В. Психологическое содержание жизнестойкости личности студентов: автореф. дис. ... канд. психол.н: 19.00.07 / М.В. Логинова. – М., 2010. – 24 с.
 5. Логинова Н.А. Жизненный выбор личности // Психобиографический метод исследования и коррекции личности: Учебное пособие. – Алматы: Казак. университет, 2001. – 172 с.
 6. Мандрикова Е.Ю. Виды личностного выбора и их индивидуально-психологические предпосылки: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Е.Ю. Мандрикова. – М., 2005. – 27 с.
 7. Молчанова Л.Н. Жизнестойкость как фактор устойчивости к психическому выгоранию представителей экстремальных профессий [Электронный ресурс] / Л.Н. Молчанова // Клиническая и медицинская психология: исследования, обучение, практика: электрон. науч. журн. – 2015. – №4 (10). – Режим доступа: http://www.medpsy.ru/climp/2015_4_10/article13.php
 8. Олефір В.О. Особистісний потенціал, саморегуляція і надійність дій рятувальників у надзвичайних ситуаціях / В.О. Олефір // Проблеми екстремальної та кризової психології: Зб. наукових праць. – 2013. – Вип.14, Частина III. – С. 154-162.
 9. Орлова А.М. Психологические подходы к изучению влияния жизнестойкости на совершение личностного выбора / А.М. Орлова // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. – 2014. – № 35 (1). – С. 24-26.
 10. Петровский А.Б. Теория принятия решений / А.Б. Петровский. – М.: Издательский центр «Академия». – 2009. – 400 с.
 11. Рябова Т.В. Методика диагностики особенностей системного принятия решения [Электронный ресурс] / Т.В. Рябова, М.Н. Шевцов // Психологические исследования: электрон. науч. журн. – 2010. – № 4(12). – Режим доступа: <http://www.psystudy.ru/index.php/num/2010n4-12/350-ryabova-shevtsov12.html>
 12. Слинько Д.В. Процесуально-правовий механізм формування і прийняття рішень в органах внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01/ Д.В. Слинько. – Х., 2002. – 20 с.
 13. Хомуленко Т.Б. Мотиваційні, інтелектуальні та емоційні компоненти психології ризику: віковий аспект: Монографія / Т.Б. Хомуленко, Л.М.Абсалямова. – Х.: ХНПУ, 2011. 157 с.
 14. Яковенко С.И. Опасность и риск в контексте профессионально-психологической подготовленности сотрудников органов внутренних дел / С.И. Яковенко // Психология и право. – 2011. – № 1. – С.1-10.
 15. Halpern D. Thought and knowledge: An Introduction to critical thinking / D. Halpern. – Mahwah, NJ: Erlbaum Associates, 2003. – 472p.
 16. McDermott P. Focus on training: Interpersonal skills training in policy academy curriculum / P. McDermott, D. Hulse // FBI Law Enforcement Bulletin. – Vol. 81, №2. – P.16-20.
 17. Safi A. Developing critical thinking leadership skills in homeland security professionals, law enforcement agents and intelligence analysts / A. Safi, D.Burell //Homeland Defense Journal. – 2007. – Vol. 5, №. 6. – P. 50-52.

18. Sereni-Massinger C. Linking Educational Institutions with Police Officer Training Programs / C. Sereni-Massinger, N. Wood // Journal of Education and Learning. – 2016. – Vol.10 (2). – P.139-146.
19. Vodde R.F. Andragogical instruction for effective police training/ R.F. Vodde. –Amherst, NY: Cambria, 2009. – 468p.

References transliterated

1. Konopak I.A. Svyaz' zhiznestojkosti i prinyatiya reshenij v situacii neopredelennosti razlichnogo roda u studentov i shkol'nikov / I.A. Konopak, M.YU. Kuz'min //Sibirskij psihologicheskij zhurnal. – 2014. – №. 54. – S.174-195.
2. Kornilova T.V. Mel'burnskij oprosnik prinyatiya reshenij: russkoyazychnaya adaptaciya [Elektronnyj resurs] / T.V.Kornilova // Psihologicheskie issledovaniya. – 2013. – T.6, № 31. – Rezhim dostupa: <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n31/883-kornilova31.html>
3. Kuasheva E.R. Zhiznestojkost' i cennostno-smyslovye predpochteniya lichnosti: soglasovannost' i protivorechiya (na materiale sotrudnikov organov vnutrennih del) / E.R. Kuasheva // Vestnik Adygejskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 3: Pedagogika i psihologiya. – 2011. – №. 3. – 173-178.
4. Loginova M.V. Psihologicheskoe sodержanie zhiznestojkosti lichnosti studentov: avtoref. dis. ... kand. psihol.n: 19.00.07 / M.V. Loginova. – M., 2010. – 24 s.
5. Loginova N.A. Zhiznennyj vybor lichnosti // Psihobiograficheskij metod issledovaniya i korrekcii lichnosti: Uchebnoe posobie. – Almaty: Kazak. universitet, 2001. – 172 s.
6. Mandrikova E.YU. Vidy lichnostnogo vybora i ih individual'no-psihologicheskie predposylki: avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk: 19.00.01 / E.YU. Mandrikova. – M., 2005. – 27 s.
7. Molchanova L.N. Zhiznestojkost' kak faktor ustojchivosti k psihicheskomu vygoraniyu predstavitelej ehkstremaal'nyh professij [Elektronnyj resurs] / L.N. Molchanova // Klinicheskaya i medicinskaya psihologiya: issledovaniya, obuchenie, praktika: ehlektron. nauch. zhurn. – 2015. – N 4 (10). – Rezhim dostupa: http://www.medpsy.ru/climp/2015_4_10/article13.php
8. Olefir V.O. Osobystisnyy potentsial, samorehulyatsiya i nadiynist' diy ryatuval'nykiv u nadzvychaynykh sytuatsiyakh / V.O. Olefir // Problemy ekstremaal'noyi ta kryzovoyi psikhologii: Zb. naukovykh prats'. – 2013. – Vyp.14, Chastyna III. – S. 154 – 162.
9. Orlova A.M. Psihologicheskie podhody k izucheniyu vliyaniya zhiznestojkosti na sovershenie lichnostnogo vybora / A.M. Orlova // Psihologiya i pedagogika:metodika i problemy prakticheskogo primeneniya. – 2014. – № 35 (1). – S. 24 – 26.
10. Petrovskij A.B. Teoriya prinyatiya reshenij / A.B. Petrovskij. – M.: Izdatel'skij centr «Akademiya. – 2009. – 400s.
11. Ryabova T.V. Metodika diagnostiki osobennostej sistemnogo prinyatiya resheniya [Elektronnyj resurs] / T.V. Ryabova, M.N. Shevcov // Psihologicheskie issledovaniya: elektron. nauch. zhurn. – 2010. – № 4(12). – Rezhim dostupu:
12. Slyn'ko D.V. Protsesual'no-pravovyy mekhanizm formuvannya i pryynyattya rishen' v orhanakh vnutrishnikh sprav : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01/ D. V. Slyn'ko. – Kh., 2002. – 20 s.

13. Khomulenko T.B. Motyvatsiyni, intelektual'ni ta emotsiyni komponenty psykhohohiyi ryzyku: vikovyy aspekt: Monohrafiya / T.B. Khomulenko, L.M.Absalyamova. – Kh.: KhNPU, 2011. – 157 s.
14. Yakovenko S.I. Opasnost' i risk v kontekste professional'no-psihologicheskoy podgotovlennosti sotrudnikov organov vnutrennih del / S.I. YAkovenko // Psihologiya i pravo. – 2011. – № 1. – S.1-10.
15. Halpern D. Thought and knowledge: An Introduction to critical thinking / D. Halpern. – Mahwah, NJ: Erlbaum Associates, 2003. – 472p.
16. McDermott P. Focus on training: Interpersonal skills training in policy academy curriculum / P. McDermott, D. Hulse // FBI Law Enforcement Bulletin. – Vol. 81, №2. – P.16-20.
<http://www.psystudy.ru/index.php/num/2010n4-12/350-ryabova-shevtsov12.html>
17. Safi A. Developing critical thinking leadership skills in homeland security professionals, law enforcement agents and intelligence analysts / A. Safi, D.Burell // Homeland Defense Journal. – 2007. – Vol. 5, №. 6. – P. 50-52.
18. Sereni-Massinger C. Linking Educational Institutions with Police Officer Training Programs / C. Sereni-Massinger, N. Wood // Journal of Education and Learning. – 2016. – Vol.10 (2). – P. 139-146.
19. Vodde R.F. Andragogical instruction for effective police training/ R.F. Vodde. – Amherst, NY: Cambria, 2009. – 468p.

Klymenko I.V. Correlations between decision-making factors and hardiness of cadets-the future law enforcement officers. The article presents the results of a study of correlations between decision-making factors and hardiness in cadets-the future law enforcement officers. On the basis of theoretical analysis determined the importance of the ability to make decisions in policing.

Underlined the urgency of studying the decision-making factors in the context of the hardiness of the law enforcers, the conditions of professional activities of which in modern conditions objectively require an independence in decision-making in everyday, and even more so in extreme situations.

Correlations of such decision-making factors as "Vigilance", "Hypervigilance", "Avoidance," "Procrastination" with hardiness in cadets - the future law enforcement officers determined.

Differences in the structure of the discovered correlations in cadets of the first and the fourth courses was identified.

It was determined that the correlations of the decision-making factors and hardiness in the cadets of the first and fourth years are showing their specificity, which requires further studies in this direction with the aim of further development of specified programs of psychological support of cadets' training oriented at optimizing the hardiness in its relationships with the regulation of decision-making.

Key words: avoidance, cadets, decision-making factors, hypervigilance, law enforcement, procrastination, vigilance